

WAARBORGFONDS
KINDEROPVANG

Sectorrapport Kinderopvang 2017

Voorwoord

Voor u ligt het Sectorrapport Kinderopvang 2017. Een rapport wat objectief en onafhankelijk de financiële ontwikkeling van de sector Kinderopvang weergeeft. De cijfers die hiervoor zijn gebruikt zijn door 208 deelnemende kinderopvangorganisaties ingevoerd in de Benchmark. We bedanken al deze kinderopvangorganisaties van harte voor hun deelname. Zonder hun bijdrage was er geen Sectorrapport Kinderopvang 2017 geweest.

Het Waarborgfonds Kinderopvang zet zich al jaren in voor transparantie in de kinderopvangsector. Sinds 2005 doen we onafhankelijk onderzoek naar de financiële positie van de sector, vanaf 2011 wordt dit gedaan in de vorm van de Benchmark kinderopvang. Dit jaar hebben we dit weer kunnen organiseren mede dankzij het commitment van Brancheorganisatie Kinderopvang, Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, BOinK, Voor Werkende Ouders, VGOB en het ministerie van SZW. We zijn hen zeer dankbaar en hopen dit de komende jaren samen te kunnen continueren.

Met het Sectorrapport Kinderopvang 2017 geven we kinderopvangondernemers, de politiek, financiers, ouders en overige maatschappelijke stakeholders inzage in de financiële positie van sector. Op dit moment spelen er een aantal ontwikkelingen in de kinderopvangsector, waarvoor goede informatie noodzakelijk is. Denk aan de invoering van de Wet IKK en eventuele invoering van een nieuwe financieringssysteem. Op dit moment wordt er separaat onderzoek gedaan naar de gevolgen van een aantal maatregelen met betrekking tot de Wet IKK. In dit rapport wordt hier daarom niet nader op ingegaan.

Ook het thema Integrale Kindcentra is zeer actueel. Steeds meer kinderopvangorganisaties hebben met dit onderwerp te maken. In onze optiek is er nog een hele weg te gaan op dit vlak. We zetten ons graag samen met anderen, zoals Kindcentra 2020, in om hier een bijdrage aan te leveren. Dit rapport geeft nog maar minimale informatie omtrent de cijfermatige ontwikkelingen in Integrale Kindcentra. Komende jaren gaan we daar meer informatie over verzamelen.

Een belangrijk onderwerp de komende jaren is de verduurzamingsopgave. Nederland heeft net als de rest van de wereld te maken met de energietransitie. Ook de sector Kinderopvang wordt hiermee geconfronteerd en dat zal steeds minder vrijwillig worden. Energie audits; Bijna Energieneutraal Bouwen (BENG) en gasloze huisvesting, zaken waar deze sector mee te maken heeft of gaat krijgen. We onderzoeken hoe we in de komende jaren de sector op dit gebied kunnen ondersteunen en hoe we feiten kunnen verzamelen ten behoeve van toekomstige uitgaven van het sectorrapport.

Begin 2018 zullen we de sectororganisaties weer uitnodigen om in gesprek gaan over het volgende sectorrapport. Welke informatie is er nodig om de sector en haar stakeholders verder te helpen in de opgaven die er liggen? Voor het Waarborgfonds Kinderopvang blijft daarbij onafhankelijkheid en objectiviteit uiteraard het uitgangspunt.

Wij hebben als team dit rapport met veel plezier samengesteld en wensen u veel inzicht en inspiratie bij het lezen.

Team Waarborgfonds Kinderopvang,

Cora Mastwijk
Ine van Teeffelen
Inge Vervoordeldonk
Marco van Zandwijk
Martin van Osch

Utrecht, 18 december 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	Pagina 2
Inhoudsopgave	Pagina 3
Financiële Analyse	Pagina 4 - 9
Financierbaarheid	Pagina 10
Aanvullend	Pagina 11
Formuleblad	Pagina 12
Colofon	Pagina 13

Financiële analyse

In de financiële analyse geven we informatie over de gemiddelde financiële positie per 31 december 2016. We presenteren de balans en resultatenrekening en de financiële kengetallen. Om de financiële ontwikkeling te schetsen wordt de informatie telkens vergeleken met de resultaten van de voorgaande editie van het sectorrapport. Hierbij wordt opgemerkt dat kenmerken van de deelnemersgroep jaarlijks verschillen, onder andere wat omvang en samenstelling betreft (zie tabel 1).

Deelnemersprofiel

Voor deze editie van het sectorrapport gaven in totaal 208 kinderopvangorganisaties inzage in hun jaarrekening.

De onderzoeksgroep omvat 34,6% van het totale aantal kindplaatsen in Nederland. Vergeleken met de vorige editie van het sectorrapport nam het aantal deelnemers met 29% toe. Zij vertegenwoordigen gezamenlijk 23,4% van de sector qua locaties dagopvang en 34,8% van de deelnemers qua locaties buitenschoolse opvang.

Tabel 1: Profiel deelnemers sectorrapporten 2015 en 2016

Editie Sectorrapport	2015	2016	Sector*
Aantal deelnemers	161	208	3640**
Kindplaatsen HEDO	69.921	74.815	250.143
Kindplaatsen BSO	97.245	106.772	275.291
Kindplaatsen HEDO + BSO	167.166	181.587	525.434

* LRKP - november 2017

** Aantal organisaties incl. gastouderbureaus en excl. gastouders

Financiële positie

De financiële positie wordt getoond aan de hand van de balans en de resultatenrekening over 2016. De gegevens uit de factsheet van 2015 worden eraanast vermeld. Alle cijfers worden in percentages van het balanstotaal, respectievelijk de totale baten, weergegeven.

Voor nadere specificatie van de financiële positie van de deelnemers is een aantal kengetallen berekend. Er wordt hier ook nader ingegaan op de personeelslasten en de huisvestingslasten. Twee onderdelen die een groot aandeel in de exploitatie van kinderopvang hebben. De definities en gebruikte formules zijn te vinden op de formulepagina.

In sommige gevallen vindt nadere specificatie plaats naar organisatievorm. Hierbij dient in acht genomen te worden dat sommige subgroepen een relatief kleine omvang hebben en daarmee niet te snel conclusies getrokken kunnen worden.

Tot slot wordt ingegaan op de financierbaarheid van de onderzoeksgroep. Hoe eenvoudig of moeilijk zou het voor de kinderopvangorganisaties kunnen zijn om eventuele investeringsplannen door een bank gefinancierd te krijgen?

Financiële analyse

Balans

Tabel 2: Balans 2015 en 2016 (procentueel)

(in % van het totaal)	2015	2016		2015	2016
Activa			Passiva		
Immateriële vaste activa	2,7	1,9	Aansprakelijk vermogen	37,8	41,9
Materiële vaste activa	48,9	45,0	Voorzieningen	7,9	6,7
Financiële vaste activa	2,3	2,9	Lang vreemd vermogen	14,6	12,8
Vlottende activa	9,1	7,8	Kort vreemd vermogen	39,8	38,6
Liquide middelen	37,0	42,4			
Totale activa	100,0	100,0	Totaal passiva	100,0	100,0

Eind 2016 hadden de deelnemers € 193,7 miljoen aan grond en gebouwen op de balans. Van de 208 deelnemers hadden er 114 een eigendomspositie op de balans staan. Er stond hierbij voor € 69,5 miljoen aan hypothecaire leningen op de balans bij in totaal 95 organisaties.

Resultatenrekening

Tabel 3: Resultatenrekening 2015 en 2016 (procentueel)

(in % van de totale baten)	2015	2016
Omzet	93,4	93,8
Overige opbrengsten	2,9	1,0
Subsidies	3,5	5,0
Rentebaten	0,1	0,1
Buitengewone baten	0,1	0,1
Totale baten	100,0	100,0
Personeelslasten	68,0	68,1
Huisvestinglasten	13,1	14,6
Afschrijvingen onroerend goed	0,9	1,1
Afschrijvingen overig	3,2	2,6
Overige bedrijfslasten	13,2	10,1
Rentelasten	0,2	0,2
Rentelasten hypothecaire leningen	0,3	0,3
Buitengewone lasten	0,1	0,0
Totale bedrijfslasten	99,0	97,0
Resultaat voor privé / vennootschapsbelasting	1,0	3,0
Aandeel derden en privé-onttrekkingen	0,3	0,2
Vennootschapsbelasting	0,3	0,5
Resultaat na privé / vennootschapsbelasting	0,4	2,3
Uitgekeerd dividend	0,1	0,1

Financiële analyse

Kengetallen

De financiële positie van de deelnemersgroep wordt aan de hand van de kengetallen verder gespecificeerd.

Let op: De kengetallen zijn berekend als het gemiddelde van alle individuele kengetallen van de deelnemers, zonder daarbij rekening te houden met - te 'wegen' naar - omzetgrootte of balanstotaal. Weging heeft wel plaatsgevonden bij het opstellen van de gezamenlijke balans en resultatenrekening eerder in dit hoofdstuk. De hierna volgende kengetallen zijn dan ook niet rechtstreeks te herleiden uit de balans (tabel 2) en resultatenrekening (tabel 3).

Tabel 4: Samenvatting kengetallen 2015 en 2016

	2015	2016
Gemiddelde Solvabiliteit (%)	7,4	17,6
Gemiddelde Rentabiliteit (%)	2,4	3,1
Gemiddelde Liquiditeit	1,4	1,5
Gemiddelde debiteurentermijn (in dagen)	10,8	7,8
Gemiddelde aflossingscapaciteit	6,6	11,0
Gemiddelde personeelslasten	66,7	68,9
Gemiddelde huisvestingslasten	13,9	13,1

Solvabiliteit

Kengetal solvabiliteit 17.6

De solvabiliteit is eind 2016 ruim 10% hoger dan in 2015. Aangezien de populatie net iets anders is dan in 2015, is onderzocht wat de mutatie van exact dezelfde populatie is om te beoordelen of dat invloed heeft gehad op de uitkomst. Conclusie is dat dit geen of nauwelijks invloed heeft gehad, waarmee de mutatie van dit kengetal en volgende kengetallen representatief is.

Tabel 5: Spreiding solvabiliteit deelnemers

Verdeling naar %	2016
< 0%	17,8%
0% tot 10%	7,7%
10% tot 20%	10,1%
> 20%	64,4%

Uit dit overzicht blijkt dat er nog steeds een redelijke groep (17,8%) een negatieve solvabiliteit heeft. Tevens blijkt dat circa 25% een solvabiliteit onder de 10% heeft, de waarde die het Waarborgfonds Kinderopvang gezond vindt voor deze sector.

Financiële analyse

Tabel 6: Gemiddelde solvabiliteit per organisatievorm

	2016
BV	7,85
Stichting	43,18
Eenmanszaak & VOF	-3,86

In bovenstaand overzicht zijn de Eenmanszaak en VOF samengevoegd. Stichtingen hadden net als in voorgaande jaren, veruit de hoogste gemiddelde solvabiliteit.

Rentabiliteit

Kengetal rentabiliteit 3.1

De rentabiliteit geeft het verband weer tussen het financiële resultaat van de organisatie en de omzet. Dit laat zien in hoeverre een organisatie in staat is haar kosten te beheersen en een goed financieel resultaat te behalen

De gemiddelde rentabiliteit is 3,1%. Dit betekent een stijging van 0,7% ten opzichte van de uitkomst vorig jaar (2,4%).

Tabel 7: Spreiding rentabiliteit deelnemers

Verdeling naar %	2016
< 0%	22,6%
0% tot 3%	35,1%
3% tot 10%	30,3%
> 10%	12,0%

77,4% van de deelnemers heeft een positieve rentabiliteit. Het Waarborgfonds Kinderopvang vindt 3% een gezonde rentabiliteit voor de kinderopvang. 42,3% van de deelnemers voldoet aan deze voorwaarden.

Tabel 8: Gemiddelde rentabiliteit per organisatievorm

	2016
BV	2,71
Stichting	2,22
Eenmanszaak & VOF	4,87

De gemiddelde rentabiliteit van de eenmanszaak en vennootschap onder firma is beduidend hoger dan van de overige organisatievormen.

Financiële analyse

Liquiditeit

Kengetal liquiditeit 1.5

Bij een kengetal van 1 of hoger kan een organisatie aan haar korte termijn verplichtingen voldoen. De gemiddelde liquiditeit ligt met 1,5 ruim boven de waarde van 1.

Van de deelnemersgroep had 43,2% een uitkomst lager dan 1, dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar (52,2%). Toch laat dit zien dat er nog steeds een grote groep kwetsbaar is qua liquiditeiten.

Tabel 9: Gemiddelde liquiditeit per organisatievorm

	2016
BV	1,13
Stichting	2,38
Eenmanszaak & VOF	0,81

66% van de deelnemers met organisatievorm Eenmanszaak of VOF heeft een liquiditeit lager dan 1.

Debiteurentermijn

Gemiddeld debiteurentermijn (in dagen) 7,8

De debiteurentermijn geeft inzicht in het aantal dagen dat organisaties daadwerkelijk moeten wachten op betaling door een klant. Hoe korter de termijn, hoe beter voor de financiële positie van de organisatie.

Een termijn van 14 dagen of minder wordt over het algemeen als bedrijfsmatig verantwoord beschouwd. In 2016 voldeed 82% hieraan.

Aflossingscapaciteit

Gemiddelde aflossingscapaciteit 11,0

De aflossingscapaciteit geeft weer in hoeverre de organisatie in staat is om haar aflossingsverplichtingen na te komen. Bij dit kengetal is alleen gerekend met de organisaties die ook daadwerkelijk een aflossingsverplichting hadden.

Het kengetal is positief. 83% van de organisaties met een aflossingsverplichting had een score hoger dan 1. 17% van de partijen met een aflossingsverplichting had daarmee onvoldoende ruimte om aan de verplichtingen te voldoen.

Financiële analyse

Personeelslasten

[Kengetal gemiddelde personeelslasten 68.9](#)

Bij de berekening van dit kengetal zijn de privé-onttrekkingen meegenomen in de personele lasten. Als we dit vergelijken met 2015 dan zien we dat de gemiddelde personeelslasten met 2,2% zijn gestegen.

Van de deelnemers heeft 50% een percentage tussen 65,2% en 74,4%.

Tabel 10: Gemiddelde personeelslasten per organisatievorm

	2016
BV	66,31
Stichting	72,36
Eenmanszaak & VOF	67,83

Opvallend hier is het hoger kengetal voor de stichtingen. Er is niet nader onderzocht waar dit verschil door ontstaat.

Huisvestingslasten

[Kengetal gemiddelde huisvestingslasten 13.1](#)

Het kengetal wordt berekend op basis van de huisvestingslasten inclusief de afschrijvingen onroerend goed en rentelasten hypothecaire leningen.

De huisvestingslasten zijn berekend als het gemiddelde van alle individuele kengetallen van de deelnemers. Als we dit vergelijken met 2015 dan zien we dat de gemiddelde huisvestingslasten 0,8% zijn gedaald. Van de deelnemers heeft 50% een percentage tussen 10% en 16,2%.

Tabel 11: Gemiddelde huisvestingslasten per organisatievorm

	2016
BV	14,02
Stichting	13,16
Eenmanszaak & VOF	11,76

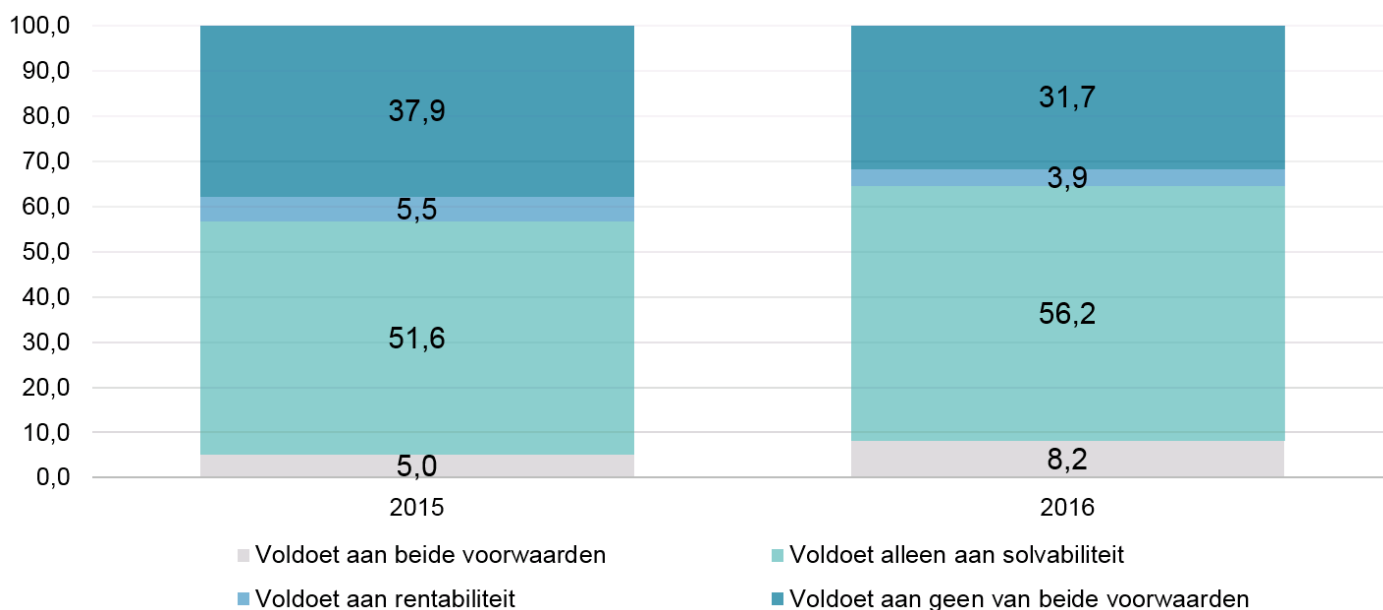
Financierbaarheid

Financierbaarheid van de sector

Al jaren wordt bij de weergave van de financierbaarheid van de sector gewerkt met de normering 20% solvabiliteit en 10% rentabiliteit. Bij een recente rondvraag bij de banken wordt bevestigd dat deze normering nog steeds te hanteren is. Gelukkig kijken in de praktijk banken naar meer dan alleen deze twee normen bij de beoordeling van een financieringsaanvraag.

Om een beeld van de financierbaarheid van de kinderopvang te verkrijgen, zijn de gemiddelden van de groep deelnemers vergeleken met de reguliere bancaire normen, 20% solvabiliteit en 10% rentabiliteit. Van de deelnemers voldeed 8,2% in 2016 aan de genoemde criteria. 60,1% van de deelnemers voldeed aan één van beide criteria. De overige 31,7% behaalde geen van beide waarden, hetgeen nog steeds een fors aantal organisaties is.

Grafiek 1: Financierbaarheid van de sector

De sector dient rekening te houden met veranderingen in de financiële wereld. De reguliere banken zijn onder invloed van regelgeving (waaronder Basel 4), technologische ontwikkelingen en ervaringen uit de crisis, hun beleid en processen aan het aanpassen. Ze zien zichzelf ook niet meer als financiers van alle investeringsvragen, eerder als regisseur. Als gevolg hiervan zijn er steeds meer nieuwe initiatieven welke financiering verstrekken, dit betreft onder andere Crowdfunding platforms zoals Collin en financiers zoals Qredits.

Technologische ontwikkelingen maken dat aanvragen en ook beoordeling van financiering steeds vaker digitaal verlopen. Positief daaraan is de snellere doorlooptijd. Echter een gevolg is ook dat het voldoen aan financiële criteria belangrijker wordt.

Het Waarborgfonds Kinderopvang heeft zich ten doel gesteld om de sector de komende jaren te blijven ondersteunen bij het veranderend financieringslandschap.

Aanvullend

Vestigingen

Deelnemers van de benchmark hebben gezamenlijk 3718 vestigingen (fysieke locaties), waarvan 9,5% koop en 90,5% huur. 6,5% van het aantal vestigingen is volgens opgave gevestigd in een integraal kindcentrum.

Investeringsen

Aan de kinderopvangorganisaties is gevraagd naar het bedrag zij in boekjaar 2016 hebben geïnvesteerd. 83% van deze ondernemers geeft aan in 2016 investeringen te hebben gedaan. Er is in totaal voor € 40,2 miljoen geïnvesteerd in de kinderopvang.

Duurzaamheid

Er spelen verschillende ontwikkelingen met betrekking tot duurzaamheid in de kinderopvangsector. Denk bijvoorbeeld aan verplichtingen zoals de EED-richtlijn, het bijna energieneutraal (BENG) bouwen (vanaf 2020) en het eindigen van de vrijstelling van het bouwbesluit 2012 inzake binnenklimaat.

Om hier meer zicht op te krijgen hebben we dit jaar extra vragen toegevoegd aan de benchmark over investeringen in duurzaamheid. Slechts 9 van de 208 deelnemers hebben aangegeven in duurzaamheid te hebben geïnvesteerd. Hier ligt voor veel organisaties, gezien de ontwikkelingen omtrent de verduurzamingsopgave, nog een flinke uitdaging.

Formuleblad

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft aan in hoeverre een organisatie in staat is om aan haar langlopende verplichtingen te voldoen en om eventuele toekomstige verliezen op te vangen op een bepaald moment. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter. In het sectorrapport berekenen we dit als volgt:

$$\frac{(\text{Aansprakelijk vermogen} + \text{subsidiebijtelling} - \text{vordering deelneming/DGA}^* - \text{goodwill}) \times 100\%}{\text{Balanstotaal} - \text{goodwill} - \text{vordering deelneming/DGA}}$$

*Directeur Grootaandeelhouder

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding weer tussen het resultaat en de omzet. Dit laat zien in hoeverre een organisatie in staat is om haar kosten zodanig te beheersen dat er een optimaal resultaat vanuit de gegenereerde omzet resteert. De berekening is als volgt:

$$\frac{\text{Toevoeging eigen vermogen} \times 100\%}{\text{Omzet} + \text{overige opbrengsten} + \text{subsidies}}$$

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate een organisatie aan haar kortlopende verplichtingen kan voldoen op een bepaald moment. Met andere woorden: heeft de organisatie voldoende werkkapitaal? De liquiditeitswaarde zou tenminste 1 moeten zijn. Dit wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Vlottende activa} + \text{liquide middelen}}{\text{Vlottende passiva}}$$

Debiteurentermijn

Organisaties hanteren in de regel een betalingstermijn van 14 dagen. De debiteurentermijn geeft inzicht in het aantal dagen dat organisaties daadwerkelijk moeten wachten op betaling door de klant. Hoe korter de termijn, hoe beter voor de financiële positie van de organisatie. De berekening - op basis van de post 'debiteuren' uit de balans - is als volgt:

$$\frac{\text{Debiteuren} \times 365 \text{ dagen}}{\text{Totale baten}}$$

Aflossingscapaciteit

Aflossingscapaciteit is de financiële ruimte die een organisatie heeft om aan de aflossingsverplichtingen te voldoen. De aflossingscapaciteit is berekend op basis van de toevoeging aan het eigen vermogen plus de afschrijvingen. De aflossingsverplichtingen zijn herleid uit de jaarrekeningen. Een groot aantal kinderopvangorganisaties neemt de aflossingen voor het komende boekjaar op onder de kortlopende schulden. Een uitkomst van 1 of meer betekent dat een organisatie aan haar aflossingsverplichtingen kan voldoen. De berekening is als volgt:

$$\frac{\text{Aflossingscapaciteit}}{\text{Aflossingsverplichting}}$$

Colofon

Uitgave, redactie en vormgeving

Stichting Waarborgfonds Kinderopvang
Maliebaan 80
3581 CW, Utrecht

www.waarborgfondskinderopvang.nl
info@waarborgfondskinderopvang.nl
Twitter: @WaarborgfondsKO
[Linkedin.com/company/waarborgfonds-kinderopvang](https://www.linkedin.com/company/waarborgfonds-kinderopvang)

In samenwerking met

Brancheorganisatie Kinderopvang
Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang
BOinK
Voor Werkende Ouders
VGOB

Dit rapport is mogelijk gemaakt met ondersteuning van het Ministerie van SZW

Foto-credits

Foto voorkant: Sunny studio
Foto inhoudsopgave: Sunny studio
Foto achterblad: Rawpixel.com

Bedankt.

